

ПРАВООХОРОНА У КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ КРИМІНАЛЬНОГО-ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

УДК 341.461

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-19

Василь БЕРЕЗНЯК[©]

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

В основу дослідження покладено розгляд концептуальних питань, пов'язаних із доцільністю ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), поширення юрисдикції МКС та можливості притягнення країни-агресора до відповідальності за злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочин агресії, а також правових аспектів взаємодії України з МКС. Визначено, що ратифікація Римського статуту має такі наслідки: по-перше, приєднання до МКС не несе жодних нових ризиків для України, по-друге, ратифікація не лише зобов'язує Україну співпрацювати з МКС, але й надає їй доступ до того, чого Україна зараз не має, – додаткових матеріальних та процесуальних прав, по-третє, ратифікація важлива як механізм притягнення путіна, вищого військового командування та інших посадових осіб держави-агресора до відповідальності на міжнародному рівні за найтяжчі злочини, скоєні в Україні. Незалежно від того, чи ратифікував агресор Римський статут, це не захищає посадових осіб РФ від кримінального переслідування, якщо є достатні докази того, що злочинний наказ був виданий кимось із них.

Водночас доведено, що Міжнародний кримінальний суд не є універсальним механізмом для притягнення до відповідальності країни-агресора за вчинені міжнародні злочини в Україні. У зв'язку з цим наша держава повинна наполегливо працювати над створенням спеціального міжнародного трибуналу, аналогічно до Нюрнберзького, Токійського, Югославського та Руандійського міжнародних кримінальних трибуналів.

Ключові слова: Міжнародний кримінальний суд, спеціальний міжнародний трибунал, міжнародне співробітництво, Римський статут, війна в Україні.

Постановка проблеми. Значна кількість збройних конфліктів, військових агресій та війн сприяла усвідомленню низкою країн світу неприпустимості безкарності за найбільш тяжкі злочини, що визнаються міжнародним кримінальним правом. Це викликало занепокоєння міжнародного співтовариства із подальшою необхідністю запобігати таким діям, що є об'єктивною передумовою для функціонування МКС. Водночас воєнний стан, як особливий порядок управління, що запроваджений на всій території України, є новим досвідом функціонування правової системи нашої держави. Як наслідок, це спровокувало поміж правничих кіл бурхливі дискусії з метою розв'язання таких основних концептуальних питань, що пов'язані з наслідками ратифікації Україною Римського статуту МКС, як: поширення юрисдикції МКС та можливість притягнення країни-агресора до відповідальності за злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочин агресії, а також особливості співробітництва України з МКС в цілому. З іншого боку, з огляду на характер російської військової агресії актуальним залишається створення дієвих юридичних засад співробітництва України з МКС щодо функціонування спеціального міжнародного трибуналу.

© В. Березняк, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5690-4736>

vasyl.berezniak@dduvs.edu.ua

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремим питанням, пов'язаним із перевагами та недоліками ратифікації Україною Римського статуту, юрисдикцією МКС, особливостями співробітництва України та МКС тощо, присвячені численні наукові доробки, зокрема, таких авторів, як: М. Бондаренко, К. Важна, А. Кибальник, О. Кучер, С. Лихова, І. Лукашук, В. Людвік, В. Миронова, А. Наумов, Ю. Орлов, Н. Плахотнюк, М. Свистуленко, О. Ситніченко, М. Смирнов, Л. Тарасенко, М. Черкес, В. Шаблистий та ін.

Мета написання наукової статті обумовлена сучасними викликами, котрі щоденно постають перед Україною у зв'язку зі вчиненням армією РФ злочинів, що визнані міжнародним кримінальним правом. Отже, в межах дослідження заплановано розглянути основні концептуальні питання, пов'язані з особливостями взаємодії МКС та національної системи правосуддя, доцільністю ратифікації Римського статуту, здатністю національної та міжнародної систем правосуддя притягнути країну-агресора до міжнародної кримінальної відповідальності, та сформулювати висновки і пропозиції, що будуть спрямовані на подальше вдосконалення чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Щоденні дії армії країни-агресора, що тривають із 2015 р., перейшовши у гарячу фазу після 24 лютого 2022 р., є яскравим прикладом порушення законів та звичаїв ведення війни, що спровокувало занепокоєння міжнародного співтовариства і змусило значну кількість країн вжити заходів щодо запобігання безкарності та притягнення винних до відповідальності. Активна взаємодія України з іншими світовими партнерами викликала низку питань, пов'язаних із наслідками ратифікації Україною Римського статуту МКС; перевагами та недоліками такої ратифікації; особливостями співробітництва України з МКС в частині розслідування злочинів, вчинених РФ; поширенням юрисдикції МКС; можливістю притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні таких злочинів, як злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії.

Слід наголосити, що Міжнародний кримінальний суд є міжнародною організацією, що розташована у місті Гаазі та діє на підставі Римського статуту, під юрисдикцію якого підпадають справи щодо вчинення особливо небезпечних міжнародних злочинів, та якою за результатами розслідування приймається рішення стосовно винних осіб із подальшим притягненням останніх до кримінальної відповідальності у разі доведення факту вчинення злочину або причетності до його вчинення. Водночас МКС не входить до офіційної структури Організації Об'єднаних Націй, на відміну від Міжнародного суду ООН, який також засідає в Гаазі [1, с. 9].

Свою діяльність МКС розпочав у 2002 р. на підставі Римського статуту 1998 р. як міжнародно-правового договору, положення якого передбачають: зобов'язання держав-учасниць та підписантів; визначення діянь міжнародними злочинами; врегулювання процесуальних аспектів здійснення міжнародного кримінального правосуддя [2].

Так, розглядаючи основні положення Римського статуту, можна дійти висновку, що цей документ охоплює лише сферу юрисдикції МКС, не окреслюючи питання співпраці з іншими державами, громадяни яких вчинили злочини, визначені у ньому. Сумнівно, що всі держави-учасниці визначили у національному законодавстві сферу співробітництва з МКС як окремим правовим інститутом, оскільки питання арешту, екстрадиції та судового процесу над особами, які вчинили злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, потребують більш широкого та ретельного урегулювання. Водночас згідно з ч. 5, ст. 124 Конституції України статус МКС є своєрідним «доповненням» до системи національного правосуддя [3]. З цього вбачається, що, оскільки Римський статут має міжнародне значення, він повинен містити положення, яке розкриває алгоритм взаємодії МКС з правоохоронними та судовими органами будь-якої держави, зокрема державами-учасницями.

Звертаємо увагу на ч. 5 ст. 124 Конституції України, в якій зазначено: «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду» [3]. Проте неможливість отримання статусу держави-учасниці Римського статуту обґрунтовано чинним висновком Конституційного Суду України (далі – КСУ) у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) № 3-в/2001 від 11 липня 2001 р., згідно з яким Римський статут МКС, підписаний від імені

України 20 січня 2000 р., визнається таким, що не відповідає Конституції України в частині, що стосується положень абз. 10 преамбули та ст. 1 статуту, за якими «Міжнародний кримінальний суд доповнює національні органи кримінальної юстиції», проте «можливість такого доповнення судової системи України не передбачена розділом VIII «Правосуддя» Конституції України» [4]. Оскільки положення Конституції України не дозволяють вносити такі зміни, КСУ дійшов висновку, що приєднання України до Римського статуту МКС є неможливим.

Проте Верховною Радою України 21 серпня 2024 р. прийнято Закон України про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправки до нього, що був внесений Президентом України В. Зеленським. Відповідно, документ підтримав 281 народний депутат України. Як наслідок, пропозиції України стосовно створення спеціального Міжнародного суду щодо злочинів агресії проти України з боку РФ можуть бути втілені незабаром унаслідок розширення можливостей із використання механізмів, передбачених Римським статутом для притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності винних за злочин геноциду, злочини проти людяності, військові злочини та злочин агресії.

На противагу цьому постають думки деяких науковців, які вказують на можливі негативні наслідки, що можуть спіткати Україну після ратифікації. Зокрема, стосовно того, що ратифікація Римського статуту Україною під час війни є несвоечасною, адже згідно з його положеннями спеціальні компетентні органи іноземних держав отримали та продовжують отримувати велику кількість заяв від країни-агресора про підозру у злочинах, скоєних українськими військовослужбовцями. У цьому випадку МКС зобов'язаний дати правову оцінку таким заявам, а після ратифікації Римського статуту його юрисдикція, відповідно, пошириться не тільки на державу-агресора, але й на саму Україну. Це означає, що українські військові також можуть бути притягнуті до відповідальності МКС. Однак слід зазначити, що розширення юрисдикції МКС не відбувається, оскільки така можливість вже була починаючи з 2014 р. за допомогою особливого порядку [5, с. 620].

Крім того, МКС не притягатиме до кримінальної відповідальності військових Збройних Сил України за використання зброї для захисту своєї Батьківщини шляхом її законного застосування, а той факт, що захищати свою країну від збройної агресії законно, підтверджується Статутом ООН, підписаним Україною. Тобто тільки особа, яка віддала злочинний наказ, стане перед судом. Водночас у період із 2014 до 2015 р. наша держава скористалася можливістю, як повноправний учасник Римського статуту, звернутися до МКС в режимі *ad hoc* із поданням заяви про визнання юрисдикції МКС за ст. 7 щодо злочинів проти людяності і ст. 8 щодо воєнних злочинів, вчинених на території України вищими посадовими особами країни-агресора та керівниками терористичних організацій «днр» та «лнр» починаючи з 20 лютого 2014 р. і без кінцевої дати [6]. Згідно зі ст. 12 Римського статуту, якщо держава подає таку заяву, вона визнає юрисдикцію МКС і зобов'язана співпрацювати і виконувати його рішення, але вона не користується всіма правами організаційного та процесуального характеру як повноправна учасниця Римського статуту.

Як уже зазначалося, юрисдикція МКС має специфічний характер, адже поширюється виключно у разі вчинення особливих видів злочинів, що посягають на міжнародний правопорядок, завдають шкоди мирному співробітництву держав, до яких належать злочини проти миру, людяності, воєнні злочини. Такий перелік вперше було висвітлено у статутах Нюрнберзького та Токійського міжнародних військових трибуналів [7, с. 157]. Так, Незалежна міжнародна слідча комісія ООН з розслідування порушень в Україні встановила, що росія, крім численних воєнних злочинів, причетна до злочинів проти людяності, до яких належать удари по об'єктах критичної інфраструктури, катування, позбавлення волі чи в іншій формі позбавлення фізичної свободи тощо. Однак Кримінальним кодексом України не передбачено статтю, що карала б за злочин проти людяності, на відміну від воєнних злочинів (порушення законів і звичаїв війни (ст. 438); геноцид (ст. 442); планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437)) [8]. Цим викликана неможливість відображення специфічної правової природи злочинів проти людяності як окремої категорії міжнародних злочинів, що є досить важливим, адже нині співпраця з МКС заснована на багатосторонньому міжнародному договорі, відповідно до якого компетенцією МКС є «переслідування осіб, відповідальних за геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та агресію» [2]. У зв'язку з цим

позитивним кроком вбачається прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», на основі якого КПК України було доповнено окремим розділом IX-2 «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» [9]. Аналіз вищезгаданого розділу дає підстави вважати, що у ньому викладено порядок взаємодії МКС із національними правоохоронними та судовими органами України у питаннях здійснення розслідування, судового розгляду та виконання рішень МКС. Тож у такому випадку не може бути й мови про «ратифікацію» за допомогою КПК. Передусім поява розділу КПК України обумовлена тим фактом, що ст. 12 Римського статуту визначено: «У випадках, передбачених пунктом (а) або (с) статті 13, Суд може здійснювати свою юрисдикцію, якщо одна або декілька зазначених нижче держав є учасниками цього Статуту або визнали юрисдикцію Суду відповідно до пункту 3: а) держава, на території якої мало місце відповідне діяння, або, якщо злочин було вчинено на борту морського чи повітряного судна, держава реєстрації цього морського або повітряного судна; б) держава, громадянином якої є особа, яку обвинувачують у вчиненні злочину» [2]. Крім того, Угода про асоціацію між Україною та ЄС покладає на Україну зобов'язання не тільки ратифікувати Римський статут, а ще й співпрацювати з МКС. Також Офіс Прокурора має право ініціювати власне розслідування за умови, що суб'єктом і об'єктом агресії є країна, яка підписала Римський статут. За запитом Ради Безпеки ООН МКС може розслідувати злочин агресії. Однак після окупації Криму та початку бойових дій на сході України росія у 2016 р. відкликала свій підпис під Римським статутом, щоб уникнути міжнародно-правової відповідальності в МКС. Крім того, наразі така процедура ускладнена через те, що РФ залишається постійним членом Ради Безпеки ООН, блокуючи будь-який спротив інших держав-членів її незаконній діяльності. З іншого боку, після ратифікації Римського статуту Україна стала його повноправним учасником, як наслідок, вона зможе впливати на роботу МКС.

Не варто забувати про розгалужену структуру МКС, до якої належать: Президія, Апеляційний відділ, Судовий відділ, Відділ досудового провадження, Офіс Прокурора, Секретаріат, Генеральна Асамблея МКС, де остання є дуже важливим підрозділом, оскільки держави-учасниці здійснюють адміністративний нагляд над роботою МКС, вирішують бюджетні питання та обирають суддів, Прокурора МКС, заступника Прокурора МКС. Ратифікація Римського статуту дозволяє Україні бути повноправним учасником процесу в усіх структурах МКС, зокрема, мати організаційні та процедурні права: право стати членом Генеральної Асамблеї МКС; право висувати питання до порядку денного Генеральної Асамблеї та брати активну участь у її роботі; можливість формувати бюджет на розслідування; можливість брати участь у формуванні МКС, висувати суддів від України, які будуть чинити процесуальний вплив на хід розгляду конкретної справи, тощо. Зважаючи на вищезазначене, МКС слід розглядати як дуже потужний інструмент кримінального переслідування кривавих диктаторів, подібних путіну, навіть якщо вони переховуються в своїй країні [10, с. 400]. Відповідно до ст. 89 Римського статуту МКС має право звернутися до Прокурора МКС з проханням про передачу особи, щодо якої ведеться розслідування [2]. Такий запит може бути направлений в будь-яку державу, на території якої знаходиться або потенційно може перебувати розшукувана особа. Тому, якщо МКС видасть ордер на арешт людини, обвинуваченої в тяжкому злочині, скоєному на території України, це, принаймні, позбавить її можливості пресуватись. Якщо вона поїде до однієї зі 124 країн-учасниць МКС, то буде заарештована, як того вимагає Римський статут МКС. Юрисдикція МКС є обов'язковою, навіть якщо держава, в регіоні якої було скоєно злочин, або держава, громадянином якої є обвинувачений, не є учасником Римського права.

Доцільно, на наше переконання, розглянути варіант щодо утворення Спецтрибуналу як найбільш оптимального способу забезпечення індивідуальної кримінальної відповідальності, дієвості якого повинна ґрунтуватися на міжнародній підтримці шляхом голосування у Генеральній асамблеї ООН та підписання відповідного багатостороннього договору, схваленого Генеральною Асамблеєю ООН, який би об'єднував держав-однодумців та був підтриманий Радою Європи, ЄС та іншими міжнародними організаціями. Звичайно, росія може накласти вето на створення трибуналу в Раді Безпеки ООН, але не може завадити його створенню, бо не має права вето у Генасамблеї. Як наслідок, функціонування такого трибуналу унеможливить спростування звинувачень урядом РФ і дозволить винести вирок за лічені тижні, а не роки,

як в інших судових процесах щодо воєнних злочинів. За резолюцією, запропонований трибунал має бути уповноважений розслідувати і переслідувати злочини агресії, скоєні політичним і військовим керівництвом рф. На наше переконання, трибунал також повинен мати повноваження видавати міжнародні ордери на арешт, не обмежуючись імунітетом глав держав, урядів та інших державних посадових осіб. Прикладом для цього є досвід створення Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії та Міжнародного трибуналу щодо Руанди. Зважаючи на вищезазначене, вважаємо, що доказові матеріали може надавати не тільки Україна, але й інші країни, що пов'язане з військовими діями, котрі спричинили масові міграційні процеси починаючи з 2014 р.

Міжнародний трибунал повинен відновити легітимність міжнародного права і стати надійним механізмом здійснення правосуддя. На думку М. Бондаренко та О. Ситніченко, «такий спеціальний трибунал має ґрунтуватися на принципах, викладених у статутах міжнародних кримінальних трибуналів. Однак юрисдикція спеціального міжнародного трибуналу має охоплювати злочини агресії, щоб не створювати конкуренції у своїй діяльності з Міжнародним кримінальним судом. Проте наша держава й надалі буде продовжувати співпрацю з МКС, який є головним органом міжнародного кримінального правосуддя» [1, с. 12].

Висновки. Зараз на території України відбувається найбільший військовий конфлікт в Європі з часів Другої світової війни. Реакція міжнародної спільноти на цю війну має бути подібною до реакції Нюрнберзького, Токійського, Югославського та Руандійського трибуналів, які змогли засудити винних на міжнародному рівні, на рівних умовах, сприяти швидким та ефективним судовим процесам. Оскільки не все залежить від України, необхідно залучати до цього процесу інші держави, зважаючи на особливий політичний і міждержавний характер злочинів, визнаних міжнародним криміналом правом, котрі спрямовані не проти конкретного суб'єкта, а проти всієї держави.

Україна співпрацює з МКС на підставі внесених поправок до КПК України, що були прийняті у 2022 р. Однак повноцінна співпраця з МКС почалася після ратифікації Римського статуту МКС, з якою наша держава отримує більше прав, а обов'язки в неї фактично залишаються ті самі, проте з можливістю притягнути до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини геноциду, злочини проти людяності, військові злочини, злочини агресії, використовуючи відповідні механізми. Тому для усунення юридичних перешкод на шляху ратифікації Римського статуту та створення відповідних передумов для повноцінної співпраці з МКС Україні необхідно привести внутрішнє законодавство у відповідність до положень міжнародного кримінального права. Це має бути всеосяжним процесом і супроводжуватися відповідними змінами в матеріальному та процесуальному праві. Перші кроки вже зроблено, адже Верховна Рада України прийняла за основу законопроект, яким вносяться зміни до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього.

Отже, окреслимо такі наслідки ратифікації Римського статуту: по-перше, приєднання до МКС не несе жодних нових ризиків, по-друге, ратифікація не лише зобов'язує Україну співпрацювати з МКС, але й надає їй доступ до того, чого Україна зараз не має, – додаткових матеріальних та процесуальних прав, по-третє, ратифікація важлива як механізм притягнення путіна, вищого військового командування та інших посадових осіб держави-агресора до відповідальності на міжнародному рівні за найтяжчі злочини, скоєні в Україні. Незалежно від того, чи ратифікувала країна-агресор Римський статут, це не захищає таких осіб від кримінального переслідування.

Переконані, що МКС не є універсальним механізмом для притягнення до відповідальності країни-агресора за вчинені міжнародні злочини в Україні. У зв'язку з цим наша держава повинна наполегливо працювати над створенням спеціального міжнародного трибуналу. Водночас слід зазначити, що на сьогодні МКС є найбільш досконалою інституційною моделлю з-поміж діючих міжнародних інститутів кримінального правосуддя. Визнання повної юрисдикції МКС, а не виключно спеціальної, відповідно до п. 3 ст. 12 Римського статуту, є пріоритетним і суттєвим елементом європейського шляху розвитку нашої держави, реальною можливістю на міжнародному рівні притягнути до відповідальності вищих посадових осіб країн-агресорів за вчинені злочини. Вважаємо, нашій країні слід звернути увагу на це питання. У зв'язку з цим перспективою подальшої розвідки в цій сфері є всебічне вивчення питання ратифікації Римського права та визначення найбільш ефективних форм співпраці з МКС.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н., Ситніченко О. Міжнародне правосуддя над воєнними злочинцями. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія «Юридичні науки»*. 2024. № 3. С. 4–14.
2. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. Ратифіковано із заявами Законом України від 21.08.2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.
3. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11 липня 2001 р. № 3-в/2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>.
5. Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V. M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p.
6. Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» : Постанова Верховної Ради України від 04 лютого 2015 р. № 145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19#Text>.
7. Березняк В. С. Щодо особливостей юрисдикції Міжнародного кримінального суду: аналіз окремих положень Римського статуту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 155–160.
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон України від 03 травня 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>.
10. Смирнов М. І. Особливості співробітництва України з міжнародним кримінальним судом в контексті військової агресії росії проти України. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 395–402.

Надійшла до редакції 01.10.2024

Прийнято до опублікування 08.10.2024

References

1. Bondarenko, N., Sytnichenko, O. (2024) Mizhnarodne pravosudivia nad voiennymy zlochyntsiamy [International justice over war criminals]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. Seriiia «Iurydychni nauky»*. № 3, pp. 4–14. [in Ukr.].
2. Rymskyi statut Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu [Rome Statute of the International Criminal Court] vid 17.07.1998. Ratyfikovano iz zaiavamy Zakonom Ukrainy vid 21.08.2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text. [in Ukr.].
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. [in Ukr.].
4. Vysnovok Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Prezydenta Ukrainy pro nadannia vysnovku shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy Rymskoho Statutu Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu (sprava pro Rymskyi Statut) [Conclusion of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the President of Ukraine on the provision of an opinion on the compliance of the Constitution of Ukraine with the Rome Statute of the International Criminal Court (case on the Rome Statute)] vid 11 lypnia 2001 r. № 3-v/2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>. [in Ukr.].
5. Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V. M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p.
6. Pro Zaiavu Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vyznannia Ukrainoiu yurysdyktsii Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu shchodo skoiennia zlochyntiv proty liudianosti ta voiennykh zlochyntiv vyshchymy posadovymy osobamy Rosiiskoi Federatsii ta kerivnykamy terorystychnykh orhanizatsii «DNR» ta «LNR», yaki pryzvely do osoblyvo tiazhkykh naslidkiv ta masovoho vbyvstva ukrainskykh hromadian» [On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the recognition by Ukraine of the jurisdiction of the International Criminal Court over the commission of crimes against humanity and war crimes by senior officials of the Russian Federation and leaders of the terrorist organizations «DPR» and «LPR», which led to particularly grave consequences and mass murder of Ukrainian citizens»] : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 04 liutoho 2015 r. № 145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19#Text>. [in Ukr.].
7. Berezniak, V. S. (2022) Shchodo osoblyvosti yurysdyktsii Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu: analiz okremykh polozhen Rymskoho statutu [Regarding the peculiarities of the jurisdiction of the

International Criminal Court: analysis of individual provisions of the Rome Statute]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, pp. 155–160. [in Ukr.].

8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].

9. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo spivrobitnytstva z Mizhnarodnym kryminalnym sudom [On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding Cooperation with the International Criminal Court] : Zakon Ukrainy vid 03 travnia 2022 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>. [in Ukr.].

10. Smyrnov, M. I. (2023) Osoblyvosti spivrobitnytstva Ukrainy z mizhnarodnym kryminalnym sudom v konteksti viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy [Peculiarities of Ukraine's Cooperation with the International Criminal Court in the Context of Russia's Military Aggression Against Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 1, pp. 395–402. [in Ukr.].

ABSTRACT

Vasyl Bereznia. Certain issues of cooperation between Ukraine and the International Criminal Court. The study is based on the consideration of conceptual issues related to the expediency of Ukraine's ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter – ICC), the extension of the ICC's jurisdiction and the possibility of bringing the aggressor country to justice for the crime of genocide, crimes against humanity, war crimes and the crime of aggression, as well as legal aspects of Ukraine's cooperation with the ICC.

It is determined that the ratification of the Rome Statute has the following consequences: first, joining the ICC does not carry any new risks for Ukraine; second, ratification will not only oblige Ukraine to cooperate with the ICC, but will also give Ukraine access to what it does not currently have – additional substantive and procedural rights; third, ratification is important as a mechanism for bringing putin, the highest military command and other officials of the aggressor state to international responsibility for the most serious crimes committed in Ukraine.

Regardless of whether the aggressor has ratified the Rome Statute, this does not protect them from prosecution if there is sufficient evidence that a criminal order was issued by one of them. At the same time, it has been proven that the International Criminal Court is not a universal mechanism for bringing the aggressor country to justice for international crimes committed in Ukraine. In this regard, our state should work hard to establish a special international tribunal, similar to the Nuremberg, Tokyo, Yugoslav and Rwanda International Criminal Tribunals.

Keywords: *International Criminal Court, ad hoc international tribunal, international cooperation, Rome Statute, war in Ukraine.*